

Literatura pro děti a mládež I

4.

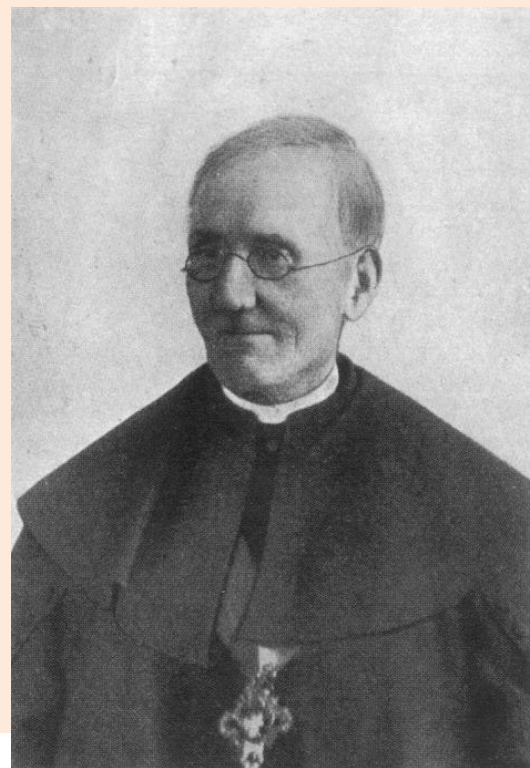
Poezie

- Česká i světová poezie se v 19. století opírá o folklorní zdroje.
- V první polovině 19. století vycházejí v národních literaturách soubory lidové poezie určené dětem.
- Folklor je inspirací pro poezii ohlasovou.
- U nás je jejím autorem především **Karel Alois Vinařický**.

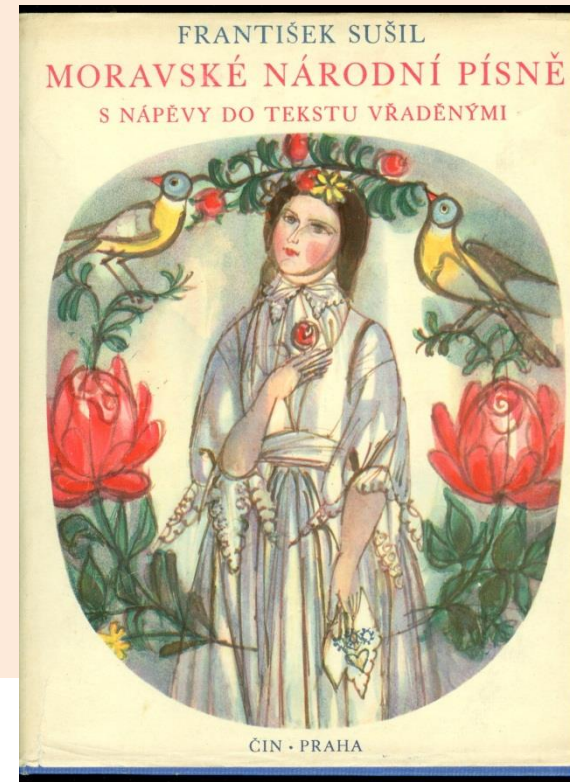
Poezie a folklor

- V české literatuře hrají v poezii roli zakladatelská díla sběratelů lidové slovesnosti, během 19. století zvláště **K. J. Erben** (*Prostonárodní české písně a říkadla*), **B. M. Kulda**, **Fr. Sušil** a **Fr. Bartoš**.
- **Beneš Method Kulda** (1820-1903), vlastní tvorba pro mládež inspirovaná folklorem (*Písně a básně pro školy národní*, 1856), zásadní zůstává jeho vstup do pohádky a pověsti (*Moravské národní pohádky a pověsti z okolí rožnovského*, 1854, 1874).

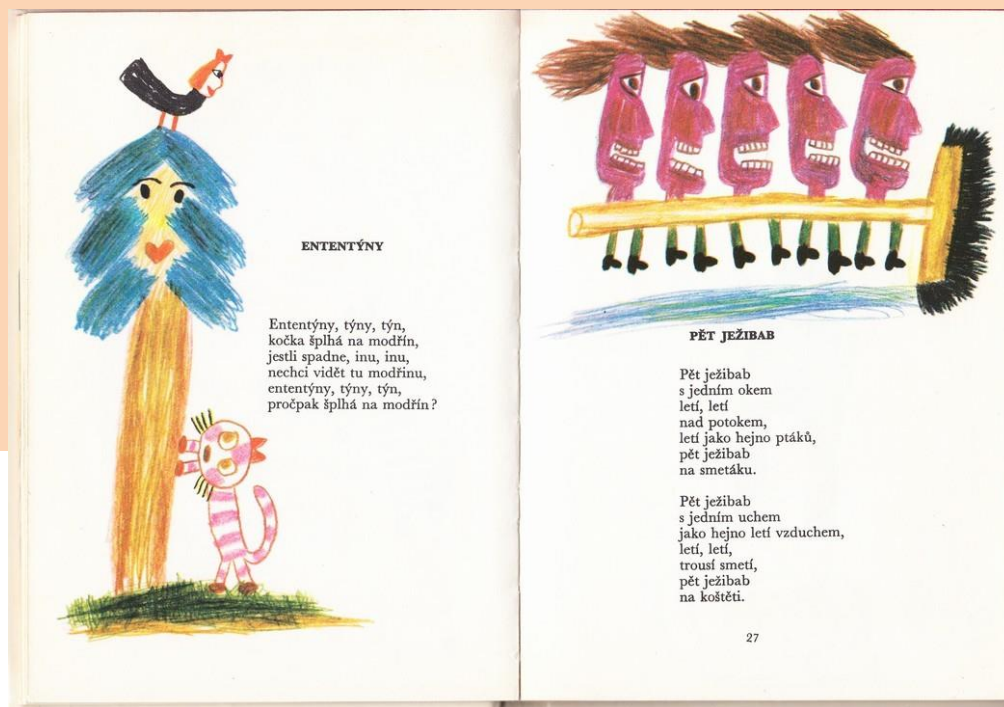

Poezie a folklor

- **František Sušil (1804-1868)**, *Moravské národní písně* (1835).
- **František Bartoš (1837-1906)**, *Kytice z lidového básnictví* (1906), *Naše děti* (1888, 1899).

Poezie ve světě – nonsens

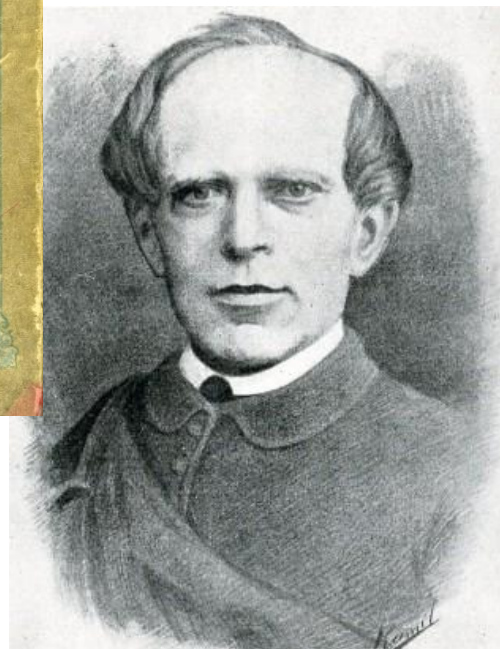
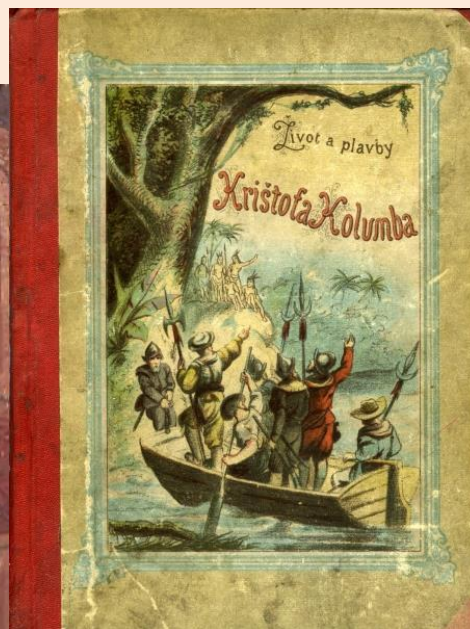
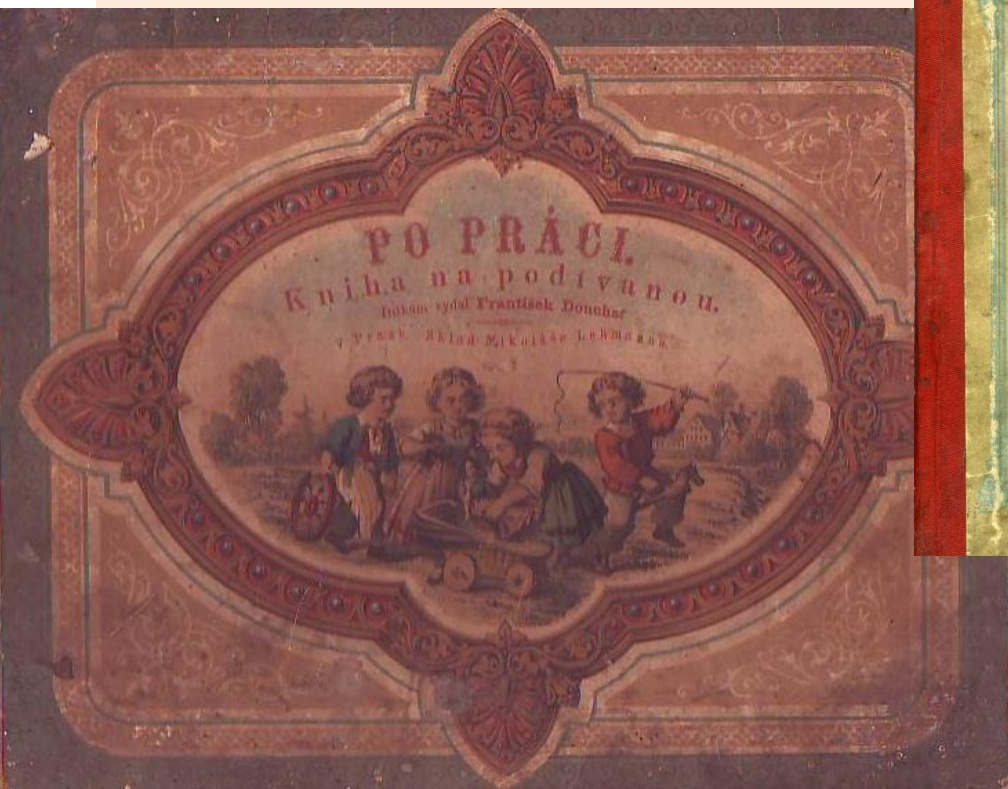
- Sběr a vydávání lidových **nursery-rhymes**.
- **John Newberry**: *Matka husa* (1760-65).
- **Edward Lear** (1812-1883), *Kniha nesmyslů* (1864), *Nesmyslné písně* (1871), *Směšné verše* (1877); č. *Kniha třesků a plesků* (2004).
- Limerick.
- Další vývoj nonsensu v LPDM, inspirace v čes. literatuře (Nezval, Šrut, Nikl aj.) .

Poezie ve světě – život dětí

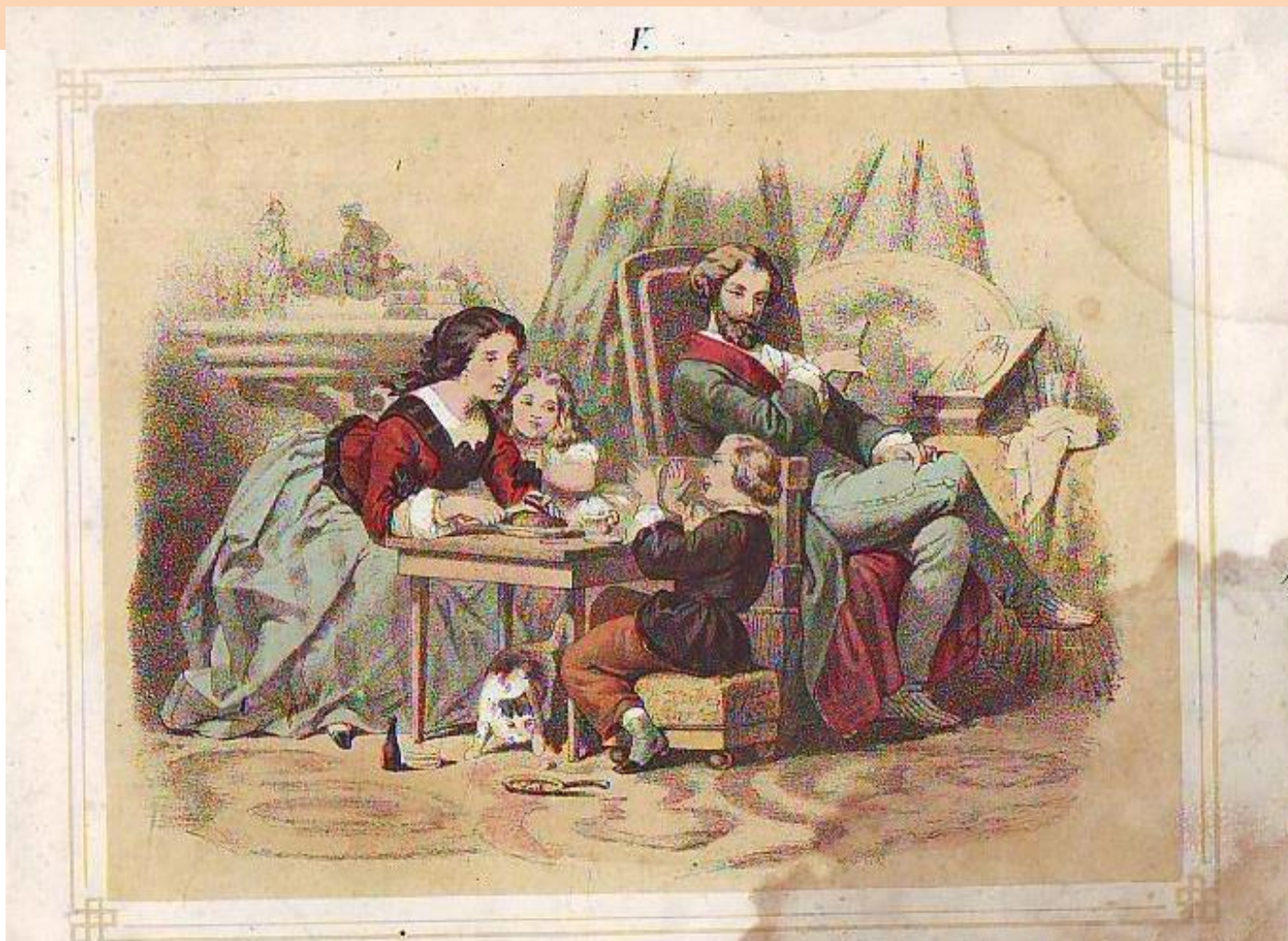
- **William Blake** (1757-1827), *Písničky nevinnosti* (1789), *Písničky zkušenosti* (1794), č. obojí 2001.
- **Heinrich Hoffmann** (1809-1894), *Struwwelpeter* (1845) – *Veselé příběhy a žertovné obrázky pro děti od 3 do 6 let* (1847), č. 2004 *Ježipetr aneb Veselé příběhy a žertovné obrázky*.
- **Wilhelm Busch** (1832-1908), *Max a Mořic* (1865, č. 1944 jako *Vít a Věna* a 2005 jako *Max a Mořic*).

Poezie u nás

- **František Doucha** (1810-1884), verše, próza, beletrie i naučné texty, teoretik LPDM, zakladatel tradice obrázkové knihy; např. *Kratinké povídky o nakládání se zvířaty* (1848), *Poupátka* (1855), *Mluva němých tvorů* (1880); obrázkové: *Drobnůstky*, *Pestré kvítí*, *Podívání na zvířata*.

Poezie u nás

Jak to dobře chutná,
Co nám na stůl dáno,
Když je dříve dílo
Všechno vykonáno!

Má-li nám však jídlo
Býti k prospěšnosti,
Pozorně se chraňme
Každé nestřídmosti.

Za všechny pak dárky
Bohu poděkujme;
Novým přičiněním
Si jich zasluhujme!

Poezie u nás

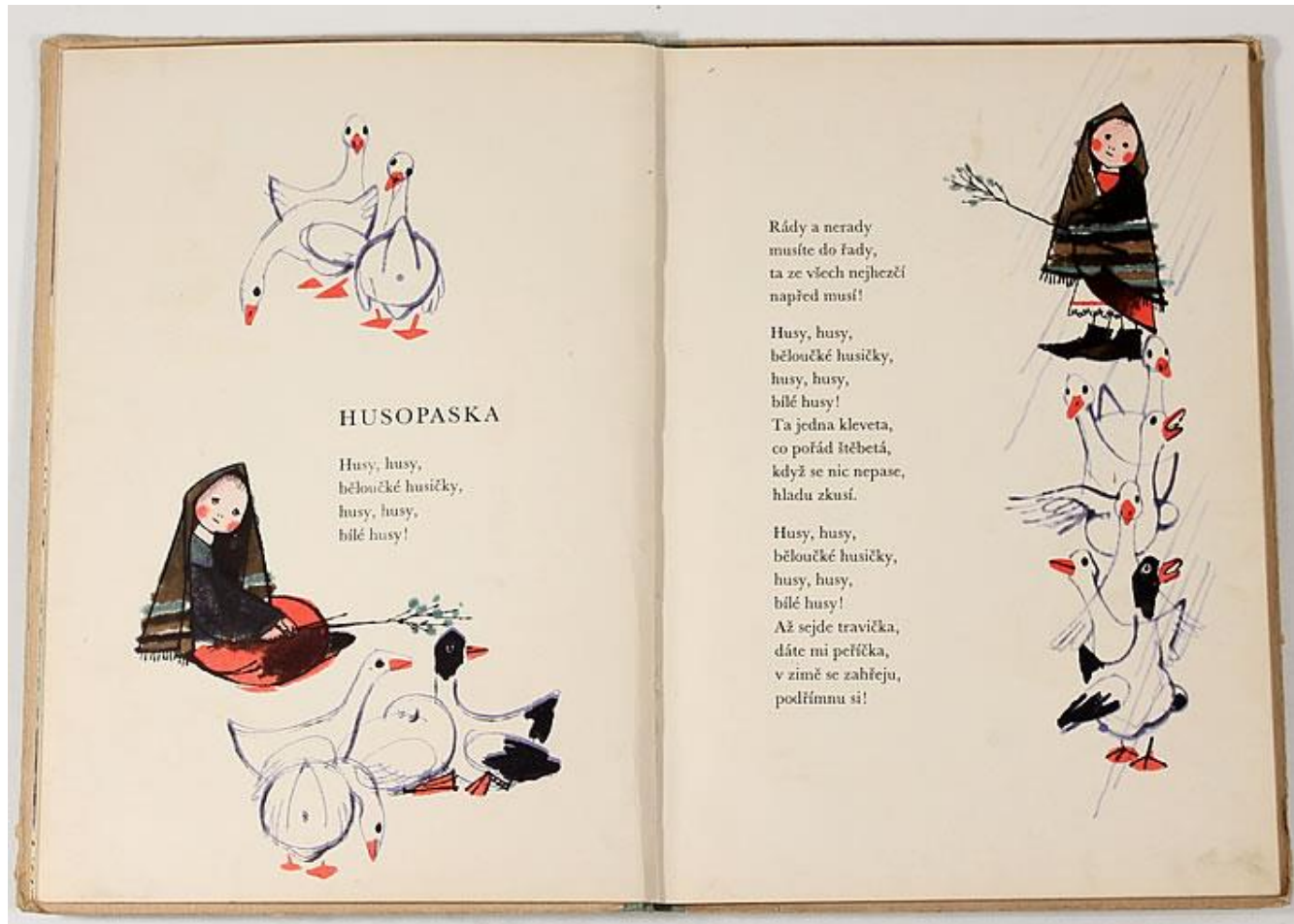
Poezie u nás – básnické „trojhvězdi“ konce století

- **Josef Václav Sládek (1845-1912)**
- Zdroje jeho poezie: rodina, dětství na venkově, vztah k matce, odpor proti germanizačnímu tlaku na české školy.
- Motivy: rodina, národ, venkov, příroda, život dětí; vliv lidové lyriky (obdiv k ní).
- *Zlatý máj (1887)*, *Skřivánčí písně (1888)*, *Zvony a zvonky (1894)*.
- Navázání na J. V. Sládka (jeden ze základních pilířů moderní české poezie pro děti).

Poezie u nás – básnické „trojhvězdi“ konce století

Poezie u nás – básnické „trojhvězdi“ konce století

Lesní studánka

Znám křišťalovou studánku,
kde nejhlubší je les,
tam roste tmavé kapradí
a vůkol rudý vřes.

Tam ptáci, laně chodí pít
pod javorový kmen,
ti ptáci za dne bílého,
ty laně v noci jen.

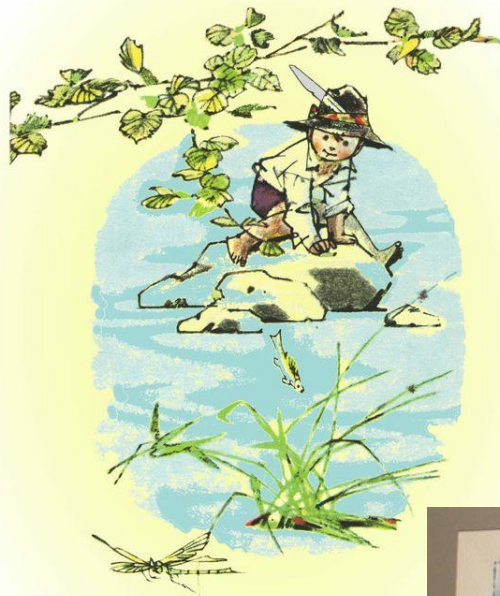
Když usnou lesy hluboké
a kolem ticho jest,
a nebesa i studánka
jsou plny zlatých hvězd.

Josef Václav Sládek
Od žežulky
k Mikuláši

ilustroval Filip Pořivač

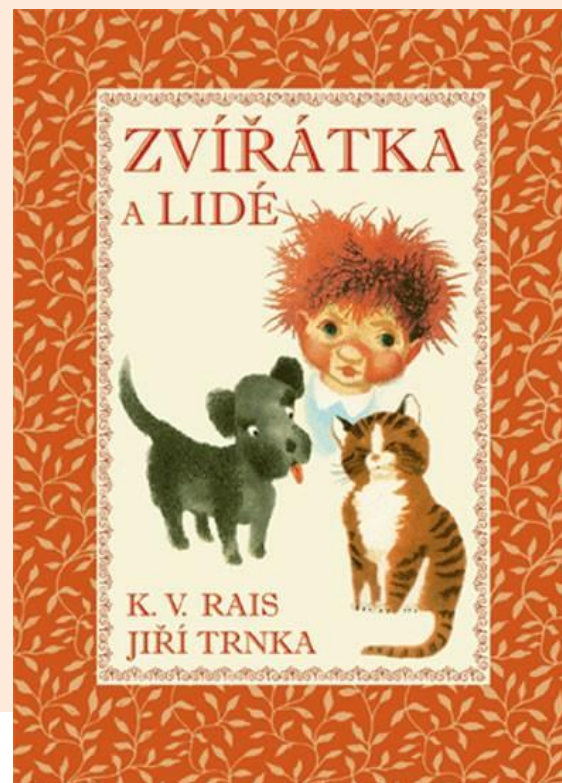
Poezie u nás – básnické „trojhvězdi“ konce století

Poezie u nás – básnické „trojhvězdi“ konce století

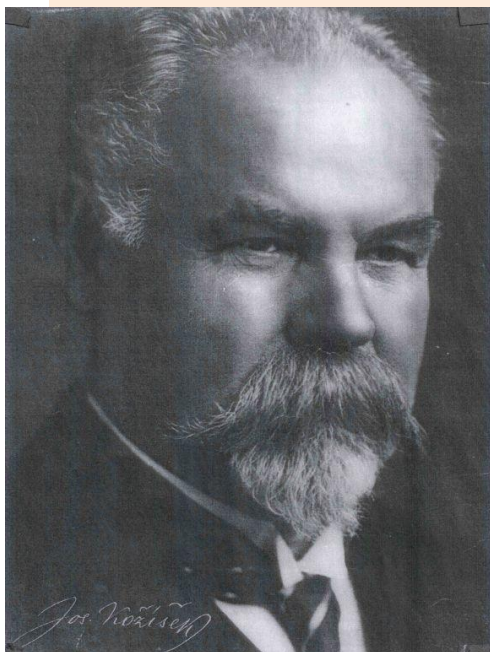

- **Karel Václav Rais (1859-1926)**
- *Doma* (1883), *Dárek maličkým* (1889), *Dětský ráj* (1889) aj.
- Část jeho tvorby pro dospělé fungovala jako četba mládeže.

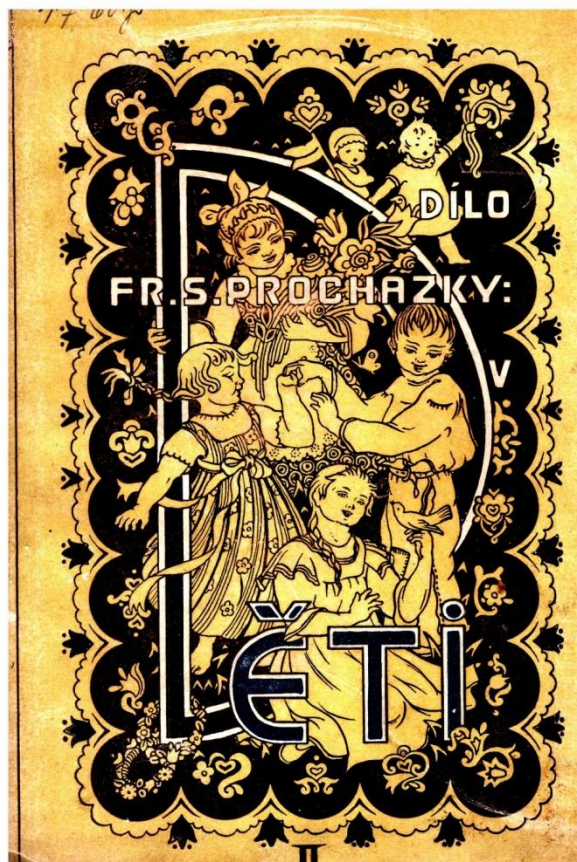
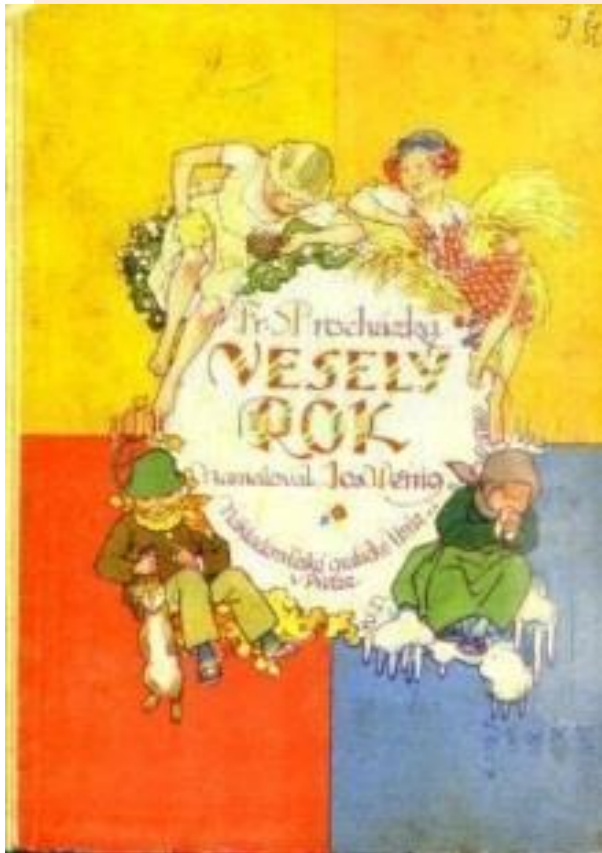
Poezie u nás – básnické „trojhvězdi“ konce století

- **Josef Kožíšek (1867-1933)**
- *Oku i srdečku (1891), Jiskry a plamínky (1893), Chudobky u cest (1901) aj.; čítanky.*

Poezie u nás – básnické „trojhvězdi“ konce století, pokračovatelé

- František Serafínský Procházka (1861-1939)
- Antonín Klášterský (1866-1938)

Děkuji vám za pozornost!